

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

ANALIZA CAUZELOR DE INADMISIBILITATE - COMPETENȚA PARTAJATĂ ÎNTRE JUDECĂTORUL A QUO ȘI FORUL CONSTITUTIONAL

Jud. Mălina TEBIEȘ

Abstract: *In Romania, the constitutionality control has evolved a lot in the last decades and has come to meet the European requirements in this field of activity. We believe that the efficiency of the a posteriori constitutionality control is reflected on several levels. Therefore, through the mechanism of the constitutionality control of the laws, after their entry into force, an increased protection of the fundamental human rights that have their source in the constitutional text is achieved. Also, the whole mechanism represents a fundamental condition of the rule of law, while the rights of citizens are respected and cultivated. A fundamental condition for the exception of unconstitutionality to pass the admissibility test is that the exception is related to the resolution of the case, regardless of its object. Despite the given solution issued by the constitutional forum regarding the objection of unconstitutionality raised in an ab initio inadmissible case, its decision will not be able to produce any effect in such litigation. Decision no. 766 of June 15, 2011 gave a new dimension to the existence of legal norms, respectively to the meaning of the expression “in force”. Correctly, with direct reference to Decision no. 21 of March 10, 2008, pronounced by the High Court of Cassation and Justice, the constitutional forum showed that the sole prerogative of the trial judge is to apply the admissibility test, by referring to the object, subject and the connection with the merits of the case of the invoked exception.*

Keywords: *the admissibility test, constitutional control, the relevance of the exception, provisions in force, the dialogue between the judge of the case and the Constitutional Court, specific jurisdiction*

Filtrul de admisibilitate - testul unor excepții veritabile de neconstituționalitate

În România, controlul de constituționalitate a evoluat foarte mult în ultimele decenii și a ajuns să corespundă exigențelor europene din acest domeniu de activitate. Astfel, controlul are ca obiect nu doar legile, ci și o serie de alte acte normative,

precum hotărârile parlamentare sau regulamentele. Totodată, funcțiile controlului de constituționalitate sunt multiple, întrucât prin intermediul acestuia se asigură supremația legii fundamentale și se sprijină funcționarea în echilibru a tuturor puterilor publice.

Considerăm că eficiența controlului de constituționalitate *a posteriori* se reflectă pe mai multe paliere. Așadar, prin intermediul mecanismului controlului de constituționalitate a legilor după intrarea acestora în vigoare se realizează o protecție sporită a drepturilor fundamentale ale omului care își au izvorul în textul constituțional. De asemenea, întreg mecanismul reprezintă o condiție fundamentală a statului de drept, în timp ce sunt respectate și cultivate drepturile cetățenilor.

În ceea ce privește prima etapă a efectuării controlului de constituționalitate, judecătorul fondului în fața căreia se invocă excepția de neconstituționalitate nu efectuează un control al constituționalității propriu-zise a dispozițiilor legale ce urmează a fi supuse analizei conformității, ci doar face o apreciere formală prin analiza fiecărei condiții de admisibilitate a excepției de neconstituționalitate. Ulterior, dacă toate condițiile de tip filtru sunt îndeplinite, acesta admite cererea de sesizare a forului constituțional, iar dacă una sau mai multe dintre acestea nu pot fi verificate în cauză, fiind neîndeplinite, va respinge solicitarea de sesizare a Curții Constituționale.

Potrivit dispozițiilor art. 29 alin. (5) din Legea nr. 47/1992¹ republicată, dacă excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă, fiind contrară prevederilor alin. (1), (2) și (3), instanța în fața căreia s-a invocat excepția are o singură posibilitate, aceea de a respinge solicitarea de investire a forului constituțional, printr-o încheiere motivată. Aceste prevederi legale instituie o obligație în sarcina instanței de a efectua un examen de legalitate a excepției de neconstituționalitate invocată înaintea sa.

Motivele de inadmisibilitate pot avea legătură pe de o parte, fie cu obiectul sesizării, fie cu subiectul sesizării sau pe de altă parte, cu însuși temeiul constituțional invocate în susținerea acesteia. În aplicarea prevederilor menționate anterior, instanța de judecată efectuează o verificare sub aspectul îndeplinirii condițiilor legale formale. Se analizează dacă acest mijloc procesual al excepției de neconstituționalitate poate fi folosit. Acest examen al admisibilității nu se suprapune cu analiza existenței unei conformități a prevederilor atacate de petent cu textul legii fundamentale și nici cu soluționarea de către instanță a unui aspect de contencios constituțional, căci instanța nu statuează asupra temeiniciei excepției, ci numai asupra admisibilității acesteia.

Considerăm că, asemenea oricărui incident procedural, excepția de neconstituționalitate nu poate fi folosită decât în acord cu scopul prevăzut de lege,

¹ Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 101 din 22 mai 1992.

și anume în vederea verificării constituționalității unei prevederi legale specifice, care să aibă legătură cu soluționarea speței respective de judecătorul *a quo*. Prin urmare, în timp ce analizează în mod obiectiv fiecare dintre condițiile de admisibilitate a excepției de neconstituționalitate statuate de legea specială, instanța trebuie să efectueze totodată corectitudinea utilizării acestui mijloc procedural și respectarea pe cale de consecință a finalității pentru care a fost reglementat în mod expres de lege.

O condiție fundamentală pentru ca excepția de neconstituționalitate să promoveze testul de admisibilitate este aceea ca excepția să aibă legătură cu soluționarea cauzei, indiferent de obiectul acesteia. Așadar, în ceea ce privește existența unei legături efective între necesitatea pronunțării unei hotărâri în contenciosul constituțional și soluționarea cauzei, prin considerentele Deciziei nr. 443/2019 pronunțată de către secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, s-au reținut următoarele: „referitor la examenul legăturii cu cauza, Înalta Curte apreciază că acesta trebuie făcut în concret, prin raportare la interesul specific al celui care a invocat excepția și înrăurirea pe care dispoziția legală considerată neconstituțională o are în speță. Stabilirea existenței interesului se face pe calea verificării pertinentei excepției în raport cu procesul în care a intervenit, astfel încât decizia Curții Constituționale în soluționarea excepției să fie de natură a produce un efect concret asupra conținutului hotărârii din procesul principal”. Așa fiind, s-a arătat că expresia cerinței pertinentei excepției de neconstituționalitate în desfășurarea procesului, legătura cu soluționarea cauzei poate fi stabilită numai în urma unei analize concrete a particularităților speței, prin evaluarea atât a „aplicabilității textului criticat în cauza dedusă judecății, cât și a necesității invocării excepției de neconstituționalitate în scopul restabilirii stării de legalitate”².

Din această perspectivă, urmând raționamentul curții de apel ca prima instanță în cauza la care ne-am referit anterior, reținem că, în jurisprudența Curții Constituționale³, s-a subliniat că o excepție de neconstituționalitate ridicată într-o acțiune *ab initio* inadmisibilă urmează aceeași soartă, fiind, inadmisibilă, dacă nu sunt contestate chiar dispozițiile legale care să conducă la o astfel de soluție în legătură cu cauza în care a fost ridicată excepția. Mai mult, trebuie avut în vedere aspectul că, indiferent de soluția pronunțată de forul constituțional cu privire la excepția de neconstituționalitate ridicată într-o cauză *ab initio* inadmisibilă, decizia acestuia nu va putea produce niciun efect într-un astfel de litigiu.

² Decizia nr. 591/21.10.2014 a Curții Constituționale, publicată în M. Of. nr. 916/16.12.2014.

³ Decizia nr. 203 din 06 martie 2012, publicată în M. Of. nr. 324/14.05.2012 și Decizia nr. 171 din 8 februarie 2011, publicată în M. Of. nr. 242/7.04.2011.

Identificarea unui set de reguli precise cu privire la atribuțiile instanței de contencios constituțional, dar mai ales cu privire la limitele și condițiile în care poate fi sesizată instanța

Cauzele de inadmisibilitate „au caracter imperativ și sunt de ordine publică”⁴. Acestea sunt obligatorii atât pentru forurile de judecată de drept comun, cât și pentru însăși Curtea Constituțională. Ca efect al obligativității, nici măcar Curtea nu are posibilitatea de a ignora o anumită cauză de inadmisibilitate. În legătură cu caracterul de ordine publică, acesta se raportează la interesul de natură publică apărut, ca urmare a exercitării controlului de constituționalitate în anumite limite, limite care privesc competența de atribuire a Curții.

În doctrină s-a ridicat problema dacă aceste cauze de inadmisibilitate ar putea fi interpretate ca o limitare adusă accesului la justiția constituțională. Chiar și în statele în care nu există o reglementare instituționalizată a unui asemenea filtru, o serie de cauze de inadmisibilitate sunt stabilite sau enunțate chiar de instanțele constituționale. Astfel, rolul de garant al legii fundamentale al Curții este dublat de acela al apărător al drepturilor fundamentale. Controlul constituționalității prin intermediul invocării și analizării excepțiilor de neconstituționalitate este o formă privilegiată de control *a posteriori* care se concretizează în verificarea aplicării unor legi după intrarea lor în vigoare. Mai mult, justițiabilii dispun de această pârghe legală și pot să convingă instanța în efectuarea aprecierii conformității dintre actul juridic normativ invocat și Constituție. La aceste argumente se adaugă aspectul că într-o proporție covârșitoare, excepțiile sunt formulate în fața și prin intermediul instanțelor de judecată, ca prim filtru.

Concluzionăm așadar că reglementarea unor cauze de inadmisibilitate nu poate fi nicidecum interpretată ca aducând o atingere a accesului la justiția constituțională. Din contră, absența sau încălcarea acestora ar conduce la denaturarea rolului justiției constituționale într-un stat de drept.

Tipuri de cauze de inadmisibilitate

Există mai multe categorii de cauze privind inadmisibilitatea. Pe de o parte, se situează cauzele care privesc tot ceea ce ține de legalitatea sesizării. Pe de altă parte, există o serie de cauze de inadmisibilitate care au legătură cu competența instanței constituționale.

⁴ H. Seibert, *Admissibility Requirements for Constitutional Complaints and Mechanism for Avoiding an Excessive Case Load*, The Protection of Fundamental Rights by The Constitutional Courts, European Commission for Democracy Through Law, Brioni, Croația, 23-25 septembrie 1995, disponibil la adresa <http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx>.

Într-o opinie, prin invocarea excepției de neconstituționalitate se creează un „raport triunghiular”⁵ între autorul excepției din etapa de judecată a soluționării acesteia, judecătorul *a quo* și instanța constituțională, care trebuie să decidă nu doar asupra admisibilității, ci și asupra temeiniciei acesteia. Noi considerăm însă că, nu în toate situațiile practice se stabilește un astfel de raport, întrucât rolul instanței de judecată de drept comun de a-și exprima părerea asupra admisibilității excepției cu care a fost sesizată se manifestă doar în legătură cu cauzele de inadmisibilitate care au în vedere legalitatea. În ipotezele în care excepția este lovită de o cauză de inadmisibilitate care privește competența Curții Constituționale, singura îndreptățită să cenzureze o astfel de excepție este însăși instanța constituțională.

Așadar, într-o astfel de situație, judecătorul de drept comun este nevoit să sesizeze instanța constituțională printr-o încheiere, acesta neavând vreo marjă de apreciere. Ne raportăm și la textul art. (3) alin. (2) din Legea nr. 47/1992⁶, conform căruia „în exercitarea atribuțiilor care îi revin, Curtea Constituțională este singura în drept să hotărască asupra competenței sale”, dar și la textul enunțat de alin. (3) al aceluiași articol, care statuează regula că nicio autoritate publică nu poate să conteste competența Curții Constituționale. În plus, având în vedere și enumerarea tuturor cauzelor de inadmisibilitate prin intermediul art. 29 alin. (1) și (3) din legea menționată anterior, instanța de judecată nu are posibilitatea de a refuza sesizarea forului constituțional motivat de faptul că există decizii prin care instanța constituțională a respins excepții de neconstituționalitate având același obiect comparativ cu prevederile legale la care se face referire în cadrul litigiului pe fond.

Instanța de judecată poate respinge cererea de sesizare a Curții Constituționale exclusiv în situația în care există un motiv de inadmisibilitate. Pe de altă parte, numai Curtea este îndrituită să se pronunțe asupra altor probleme din sfera modului de formulare a excepției de neconstituționalitate. De exemplu, instanța constituțională decide dacă excepția este sau nu motivată, iar neindicarea de către autorul excepției a normei constituționale considerată a fi încălcată reprezintă un motiv de respingere ca inadmisibilă a excepției.

În ceea ce privește legalitatea sesizării, se verifică exclusiv conformitatea unor acte normative sau dispoziții din cuprinsul acestora cu legea fundamentală, întrucât potrivit art. (2) alin. (2) din Legea nr. 47/1992⁷, sunt neconstituționale prevederile din actele normative avute în vedere „care încalcă dispozițiile și principiile Constituției”. Motivele de inadmisibilitate privind legalitatea sesizării la care ne raportăm au în vedere obiectul sesizării, titularii excepției de neconstituționalitate, motivarea sesizării și cadrul în care excepția este formulată. Finalitatea reglementării

⁵ I. Deleanu, S. Deleanu, „Jurisprudența și revirimentul jurisprudențial – Eseu”, Universul Juridic, București, 2013.

⁶ Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 101 din 22 mai 1992.

⁷ Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 101 din 22 mai 1992.

acestora este evitarea ca instanța constituțională să fie invadată de false chestiuni legate de constituționalitate. Într-o altă ordine de idei, se consolidează rolul de filtru al instanțelor de drept comun, întrucât acestea nu se pot pronunța pe fondul unei excepții, declarând-o temeinică, ori netemeinică, această competență revenindu-i în mod exclusiv Curții Constituționale.

Totodată, jurisprudența Curții Constituționale diferențiază între respingerea sesizării cu o excepție de neconstituționalitate ca inadmisibilă sau devenită inadmisibilă. Este vizat momentul în care intervine motivul de inadmisibilitate, fie odată cu sesizarea Curții, fie ulterior investirii acesteia.

Inadmisibilitatea prin prisma titularilor excepției de neconstituționalitate

Atât în procesul civil, cât și în procesul penal, calitatea de parte este strâns legată de două elemente, respectiv capacitatea procesuală și calitatea procesuală. Astfel, în procesul civil potrivit art. 55 din Codul de procedură civilă, sunt părți reclamantul, pârâtul și terții care intervin - voluntar sau forțat - în proces, conform legii. Pe de altă parte, în cadrul procesului penal, sunt părți inculpatul și partea civilă. Deși, potrivit legislației în vigoare persoana vătămată și persoana responsabilă civilmente nu sunt părți, ci au calitate de subiecți procesuali principali, acestea au de regulă aceleași drepturi și obligații ca și părțile. Așadar, în doctrină⁸ s-a reținut că atât persoana vătămată, cât și persoana responsabilă civilmente pot formula excepții de neconstituționalitate. În cadrul procesului, indiferent de natura acestuia, excepția poate fi formulată de procuror, când acesta participă la judecată; astfel legiuitorul nu se raportează la posibilitatea reprezentantului Ministerului Public de a lua parte la judecată, ci exclusiv la participarea sa efectivă.

Totodată, în condițiile în care observă o neconformitate a textelor legale aplicabile speței cu principiile constituționale, judecătorul fondului are prerogativa de a formula în mod independent, din oficiu, o excepție de neconstituționalitate. În acest caz, menționăm că excepția ridicată, înainte de a fi trimisă pe rolul Curții Constituționale trebuie motivată temeinic, întrucât lipsește motivarea efectuată de părți sau procurori care au însă posibilitatea de a-și expune fiecare punctul de vedere.

Caracterul inadmisibil prin raportare la obiectul excepțiilor formulate

Cu referire la obiectul excepției de neconstituționalitate, există o bogată cazuistică în jurisprudența instanței constituționale. Potrivit dispozițiilor art. (29) alin. (1)

⁸ D. Lupașcu, M. Mares, *Excepția de neconstituționalitate: palid instrument de asigurare a ordinii constituționale?*, articol publicat la data de 5 septembrie 2018 pe [www. juridice.ro](http://www.juridice.ro), accesat la data de 24.10.2024.

din Legea 47/1992⁹, Curtea decide asupra excepțiilor privind „neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare”¹⁰. Astfel, se au în vedere „legile” în sensul restrâns, strict prevăzut de text, și anume actele normative adoptate de Parlament și promulgate de Președintele României. În același timp, obiect al sesizării îl constituie și ordonanțele, acte adoptate de Guvern având la bază o delegare legislativă. „Conceptul de lege rezultă din îmbinarea criteriului formal cu cel material”¹¹. Prin urmare, „este evident că soluționarea excepției de neconstituționalitate privind alte acte normative nu este de competența Curții Constituționale, aceste acte fiind controlate, sub aspectul legalității, de instanțele de contencios administrativ”¹². Din cele menționate reiese că normele metodologice de aplicare a unor legi nu pot face obiectul controlului de constituționalitate, întrucât acestea nu reprezintă legi *stricto sensu*.

Totodată, este admisibilă excepția având ca obiect prevederile legale în interpretarea dată de către Înalta Curte în soluționarea unui recurs în interesul legii.¹³ Pe de altă parte, critica de neconstituționalitate nu poate viza strict decizia pronunțată într-un recurs în interesul legii, aceasta fiind lovită de inadmisibilitate, întrucât Curtea Constituțională nu poate cenzura hotărâri judecătorești, chiar dacă acestea au în vedere interpretarea și aplicarea unitară a legii. Totuși, Curtea Constituțională trebuie să efectueze analiza textului legal respectiv în interpretarea dată de instanța supremă. „A admite o teză contrară contravine însăși rațiunii existenței Curții Constituționale, care și-ar nega rolul său constituțional acceptând ca un text legal să se aplice în limite ce ar putea intra în coliziune cu legea fundamentală”¹⁴.

În legătură cu dispozițiile criticate dintr-un anumit act normativ, se reține¹⁵ faptul că instanța constituțională se pronunță doar cu privire la constituționalitatea textelor asupra cărora a fost sesizată, fără să poată modifica ori completa dispozițiile care sunt supuse controlului, aspect ce reiese din cuprinsul art. (2) alin. (3) din Legea nr. 47/1992.

Tot în legătură strânsă cu obiectul excepției de neconstituționalitate, avem în vedere jurisprudența Curții care tratează semnificația sintagmei normă „în vigoare”. Inițial instanța constituțională a considerat că este excepțiile de neconstituționalitate „erau inadmisibile dacă vizau norme abrogate la data la care Curtea Constituțională

⁹ *Idem*.

¹⁰ Textul redat face parte din cuprinsul art. (2) din Legea nr. 47/1992.

¹¹ Tudorel Toader, Marieta Safta „Ghid de admisibilitate la Curtea Constituțională a României”, ediția a 2 a, Editura Hamangiu.

¹² Decizia nr. 58 din 17 februarie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 222 din 15 martie 2004.

¹³ Decizia nr. 212 din 29 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 19 iunie 2013.

¹⁴ Decizia nr. 854 din 23 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 21 septembrie 2011.

¹⁵ A se vedea cu titlu exemplificativ Decizia nr. 447 din 15 septembrie 2005 publicată Monitorul Oficial al României nr. 879 din 30 septembrie 2005.

a fost sesizată”¹⁶. Drept consecință, o perioadă de timp, era ignorată o eventuală neconstituționalitate a normelor juridice care nu mai făceau parte din sistemul juridic la momentul formulării excepției, astfel că se considera că acestea nu mai puteau produce efecte juridice.

Din considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 102 din 10 aprilie 2001¹⁷, se conturează ideea că există o reală posibilitate ca norma la care se face referire să fi produs unele consecințe juridice, deși aceasta este abrogată la momentul la care forul constituțional face analiza conformității normei¹⁸. Pe cale de consecință, ar fi recomandabil să se țină cont de totalitatea efectelor produse de actul juridic normativ de-a lungul timpului, respectiv să se verifice dacă la momentul formulării excepției de neconstituționalitate acea prevedere era sau nu conformă cu principiile și dispozițiile Constituției.

Din practica instanței constituționale au rezultat situații în care sintagma „în vigoare” nu a fost interpretată *stricto sensu*. De pildă, prin Decizia nr. 989 din 30 iunie 2009¹⁹, s-a reținut că deși dispozițiile respectivei Ordonanțe de urgență „și-au încetat efectele, fiind norme cu aplicare limitată în timp, neconstituționalitatea constatată lovește actul normativ în ansamblul său, astfel că efectele prezentei decizii se întind și cu privire la dispozițiile legale care nu mai sunt în vigoare”²⁰. S-a arătat că, întrucât sancțiunea neconstituționalității constatată produce efecte asupra tuturor dispozițiilor legale în ansamblul său, consecințele juridice ale deciziei Curții sunt unele de natură extinsă, iar nu restrictivă, având ca obiect și textele legale care nu mai sunt în vigoare. Totodată, prin considerentele redactate cu titlu de principiu prin intermediul Deciziei nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008²¹, s-a stabilit că „neconstituționalitatea reținută lovește întreaga ordonanță de urgență, chiar dacă unele prevederi ale sale au fost abrogate anterior pronunțării respectivei decizii”²².

Decizia nr. 766 din 15 iunie 2011²³ a conferit o nouă dimensiune existenței normelor legale, respectiv a semnificației expresiei „în vigoare”. În mod corect, cu

¹⁶ Astfel cum reiese din conținutul unor decizii ale Curții, precum Decizia nr. 108/2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 444 din 08 septembrie 2000.

¹⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României nr. 655 din 18 octombrie 2001.

¹⁸ Există posibilitatea ca o serie de proceduri judiciare, precum ședința publică de soluționare de către Curtea Constituțională a excepției de neconstituționalitate sau pronunțarea deciziei Curții Constituționale¹⁸ să fi avut loc ulterior momentului ieșirii din vigoare a actului normativ criticat.

¹⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2009.

²⁰ Para. I din cuprinsul Deciziei nr. 989 din 30 iunie 2009 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2009.

²¹ Decizia nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 136/2008 privind stabilirea unor măsuri pentru salarizarea personalului din învățământ în anul 2008, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 804 din 2 decembrie 2008.

²² Astfel cum este ilustrat în penultimul paragraf înainte de dispozitivul Deciziei nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008, publicate în Monitorul Oficial al României nr. 804 din 2 decembrie 2008.

²³ Publicată în Monitorul Oficial al României nr. 549 din 3 august 2011.

referire directă la Decizia nr. 21 din 10 martie 2008²⁴, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție²⁵, forul constituțional a arătat că singura prerogativă a judecătorului de fond este aplicarea testului admisibilității, prin raportare la obiect, subiect și legătura cu fondul cauzei a excepției invocată.

Alte cauze de inadmisibilitate

Potrivit art. 29 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, au caracter inadmisibil excepțiile ce au ca obiect prevederile legale a căror neconstituționalitate a fost statuată prin intermediul unei decizii anterioare pronunțate de Curtea Constituțională. Textul art. 147 alin. (1) din Constituție prevede rezultatul încetării efectelor juridice a dispozițiilor din cadrul legilor și ordonanțelor în vigoare ce au fost declarate neconstituționale²⁶.

Merită menționată ipoteza deciziilor interpretative, situație în care textul legal care a fost sancționat rămâne în vigoare parțial și continuă să producă efecte juridice în interpretarea constatată ca fiind constituțională de Curte²⁷, interpretare considerată ca fiind legitimă. Prin urmare, o excepție de neconstituționalitate care are în vedere textul constat de Curte ca având caracter neconstituțional într-un anume sens, este inadmisibilă. Acest aspect reiese nu doar prin raportare la prevederile art. 29 alin (3) din Legea nr. 47/1992, ci și din analiza jurisprudenței instanței constituționale. Astfel, în cuprinsul considerentelor Decizie nr. 146 din 25 februarie 2010²⁸ este menționat aspectul că „interpretarea considerată de către Curtea Constituțională ca fiind neconstituțională nu poate fi în niciun fel aplicată de către instanțele judecătorești, iar orice excepție de neconstituționalitate care contestă constituționalitatea interpretării date de Curte (...) este inadmisibilă în temeiul art. 147 alin. (4) din Constituție coroborat cu art. 29 alin. (3) din Legea nr. 47/1992.

Totodată, au existat situații în care Curtea a fost sesizată cu anumite excepții de neconstituționalitate care aveau ca obiect interpretarea unor decizii ale însăși Curții Constituționale. Întrucât, actele Curții nu pot fi supuse controlului de constituționalitate, a fost constatată inadmisibilitatea acestor excepții.

²⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 444 din 13.06.2008.

²⁵ Decizie pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție prin care s-a statuat pe de o parte că instanțele judecătorești sunt în măsură să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor ce au fost între timp abrogate, având ca temei principiului plenitudinii de jurisdicție în dosarele cu a căror soluționare au fost investite

²⁶ A se vedea par. 48 din cuprinsul Deciziei nr. 874 din 18 decembrie 2018 a Curții Constituționale publicată în Monitorul Oficial nr. 2 din 3 ianuarie 2019.

²⁷ Decizia nr. 486 din 2 decembrie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 105 din 6 martie 1998.

²⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României nr. 182 din 22 martie 2010.

Cadrul invocării excepțiilor de neconstituționalitate

Excepțiile de neconstituționalitate pot fi invocate numai în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial. În caz contrar, o excepție formulată în fața unor autorități sau organisme distincte față de instanțele menționate anterior, este vădit inadmisibilă, potrivit prevederilor art. 146 lit. (b) din Constituție. În legătură cu sintagma „instanță judecătorească”. Curtea nu analizează „împrejurarea că o anumită instanță de judecată este sau nu competentă să se pronunțe asupra fondului cauzei”²⁹. Forul constituțional a stabilit că „instanțele judecătorești sunt cele astfel denumite de Constituție”³⁰.

Așadar, în vederea stabilirii sferei instanțelor judecătorești, s-a făcut raportarea atât la dispozițiile constituționale privitoare la acestea³¹, cât și la regulile speciale având ca obiect organizarea instanțelor judecătorești. Desigur, „astfel ar fi fost situația dacă art. 144 lit. (c) din Constituție s-ar fi referit la instanță, deoarece această noțiune este folosită, atât de legiuitor, cât și de doctrină, în sens larg incluzând și alte organe de jurisdicție. Textul constituțional se referă însă la instanțe judecătorești, care sunt expres și limitativ stabilite de lege și deci nu este posibil ca sfera lor să fie extinsă prin analogie”³². Prin urmare, s-a statuat că deși Consiliul Superior al Magistraturii este o autoritate judecătorească, aceasta îndeplinește rolul său de instanță de judecată prin secțiile sale, strict în ceea ce privește domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, astfel că această autoritate nu poate fi asimilată instanțelor judecătorești strict enumerate de lege. Așadar, excepția de neconstituționalitate ridicată cu ocazia soluționării unei acțiuni disciplinare exercitate de Comisia de Disciplină pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii este inadmisibilă.

În vederea asigurării unui acces cât mai larg al publicului la justiția constituțională, au fost introduse instanțele de arbitraj comercial în cadrul sferei organelor în fața cărora poate fi invocată o excepție de neconstituționalitate prin revizuirea Constituției din anul 2003. De pildă, indicăm cu titlu de exemplu Decizia nr. 123 din data de 5 martie 2013³³ referitoare la excepția de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 143 din 2007 pentru modificarea alin. (2) și (4) ale art. 6 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114 din 2005 privind unele măsuri

²⁹ A se vedea de pildă Decizia nr. 678 din 13 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 886 din 5 decembrie 2014.

³⁰ Decizia nr. 493 din 21 noiembrie 2013 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 21 ianuarie 2014.

³¹ A se vedea art. 126 din Constituție, care prevede că „justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege”.

³² Astfel cum este prevăzut în considerentele Deciziei nr. 21 din 20 februarie 1995 publicată în Monitorul Oficial al României nr. 55 din 23 martie 1995.

³³ Publicată în Monitorul Oficial al României nr. 214 din 16 aprilie 2013.

pentru derularea și finalizarea privatizării societăților comerciale filiale de distribuție și furnizare a energiei electrice (...), prin care a fost soluționată o excepție de neconstituționalitate invocată de reclamanta E.ON România S.R.L., în cadrul cererii de arbitraj, obiect al dosarului arbitrar nr. 1805/GZ aflată pe rolul Curții Internaționale de Arbitraj de pe lângă Camera Internațională de Comerț din Paris, Franța. Facem referire la această decizie pentru a sublinia aspectul conform căruia alegerea de către parte interesată a locului unde să se desfășoare arbitrajul, în afara teritoriului țării, nu poate conduce la concluzia că partea respectivă a renunțat la dreptul său fundamental de acces la justiția constituțională.

Așadar, le revine judecătorilor de drept comun atributul de a exercita rolul de filtru și de a face diferența între excepțiile cu caracter inadmisibil prin prisma constatării anterioare a neconstituționalității obiectului acestuia și excepțiile asupra cărora forul constituțional s-a mai pronunțat, respingându-le ca neîntemeiate, adică cercetând fondul acestora. În ceea ce privește prima categorie, instanța nu va mai înainta acest tip de excepții Curții, spre analiză, ci se va pronunța asupra acestora constatând inadmisibilitatea lor. Or, cu privire la cea de-a doua categorie de excepții, dacă acestea întrunesc celelalte condiții de admisibilitate, vor fi trimise către Curtea Constituțională spre a fi analizate, întrucât judecătorul fondului nu poate respinge o excepție raportat la netemeinicia acesteia, ci poate doar să își exprime o opinie motivată în acest sens. În plus, există posibilitatea de a fi aduse noi temeuri în sprijinul excepției invocate, situație în care Curtea ar putea constata chiar și o încălcare a unui principiu constituțional menționat strict în această ultimă sesizare a sa, ceea ce poate conduce la o soluție de admitere a excepției de neconstituționalitate, excepție respinsă anterior.

Astfel, dacă au fost invocate argumente noi în susținerea excepției, în urma analizei se pot observa principii din Constituție care au fost încălcate, principii asupra cărora instanța constituțională nu se putea pronunța anterior, acestea nefiind indicate în cuprinsul sesizării sale.

Există așadar un real dialog³⁴ între judecătorul fondului cauzei și judecătorul constituțional. Rolul celui dintâi este unul bine delimitat și privește strict cauzele de admisibilitate stabilite prin lege. În ceea ce privește controlul de constituționalitate, atributul în exercitarea acestuia îi aparține exclusiv Curții Constituționale. Raportat la volumul tot mai mare de activitate din ultimii ani și la numeroasele modificări legislative, considerăm folositor filtrul efectuat de instanța de drept comun.

Totodată, opinia judecătorului *a quo* poate avea o utilitate ridicată. În timp ce asupra temeiniciei chestiunii de constituționalitate este competentă să se pronunțe doar Curtea, este necesar ca excepția formulată să treacă testul filtrului de admisibilitate aplicat de instanța care a fost investită să soluționeze cauza.

³⁴ Cel puțin un monolog, întrucât judecătorul fondului aplică și testul filtrului de admisibilitate și cel mai adesea formulează o opinie motivată asupra temeiniciei excepției de neconstituționalitate.

BIBLIOGRAFIE:**A. Studii și articole**

1. Deleanu Ion, Deleanu Sergiu, *„Jurisprudența și revirimentul jurisprudențial - Eseu”*, Universul Juridic, București, 2013;
2. Lupașcu Dan, Mareș Mihai, *„Excepția de neconstituționalitate: palid instrument de asigurare a ordinii constituționale?”*, articol publicat la data de 5 septembrie 2018;
3. Toader Tudorel, Safta Marieta, *„Ghid de admisibilitate la Curtea Constituțională a României”*, ediția a 2 a, Editura Hamangiu.

B. Jurisprudență și legi

1. Codul de procedură civilă în vigoare începând cu 15.02.2013;
2. Constituția României;
3. Decizia nr. 874 din 18 decembrie 2018 a Curții Constituționale publicată în Monitorul Oficial nr. 2 din 3 ianuarie 2019;
4. Decizia nr. 486 din 2 decembrie 1997 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 105 din 6 martie 1998;
5. Decizia Curții Constituționale nr. 678 din 13 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 886 din 5 decembrie 2014;
6. Decizia Curții Constituționale nr. 493 din 21 noiembrie 2013 publicată în Monitorul Oficial al României;
7. Decizia Curții Constituționale nr. 21 din 20 februarie 1995 publicată în Monitorul Oficial al României nr. 55 din 23 martie 1995;
8. Decizia Curții Constituționale nr. 989 din 30 iunie 2009 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2009.
9. Decizia Curții Constituționale nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 804 din 2 decembrie 2008.
10. Decizia Curții Constituționale nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 804 din 2 decembrie 2008.
11. Decizia Curții Constituționale nr. 58 din 17 februarie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 222 din 15 martie 2004.
12. Decizia Curții Constituționale nr. 212 din 29 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 19 iunie 2013.
13. Decizia Curții Constituționale nr. 854 din 23 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 21 septembrie 2011.
14. Decizia Curții Constituționale nr. 447 din 15 septembrie 2005 publicată în Monitorul Oficial al României nr. 879 din 30 septembrie 2005.
15. Decizia Curții Constituționale nr. 108/2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 444 din 08 septembrie 2000.
16. Decizia Curții Constituționale nr. 591/21.10.2014, publicată în M. Of. nr. 916/16.12.2014;

17. Decizia Curții Constituționale nr. 203 din 06 martie 2012, publicată în M. Of. nr. 324/14.05.2012;

18. Decizia Curții Constituționale nr. 171 din 8 februarie 2011, publicată în M. Of. nr. 242/7.04.2011;

19. Deciziei Curții Constituționale nr. 102 din 10 aprilie 2001 publicată în M. Of. nr. 655/18.10.2001;

20. Decizia nr. 989 din 30 iunie 2009 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2009;

21. Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 101 din 22 mai 1992, republicată.

C. Site-uri web

1. www.ccr.ro;
2. www.legis.ro;
3. www.venice.coe.int.